

tézményt a „bűn iskolája“ elnevezéssel megbélyegezni. A film bemutatja, hogy a szegény kis elesett emberpalántákból ebben az intézetben a „javító“ rendszer mellett érett és meggyőződéses bűnözők lesznek. Ahelyett hogy szeretettel és pedagógiai készséggel épleikű és testű embereket nevelnének, — verik, lünettetik, éheztetik, zaklatják, rácsok mögött tartják a kis bűnösöket. Bűnösöket? Hát bűnös egy gyerek azért, hogy éhségében lopni kényszerül? A gyermek nem érti a felnőttek „ne loplj“ erkölcsét. A gyermek érez. Érzé az éhséget, magárahagyottságot. Lop mert éhes, lop, mert talán szülei nincsenek, hogy tiútsák ezt vagy ha vannak, olyan mélyen élnek az emberi nyomor és az ebből eredő erkölcsi posványban, hogy nem segíthetnek a gyermekek. Az ilyen tragédiáknál jön a „javító intézet“. Rácsok mögött, szeges drótsövénnyel körülvett épületekben, korláccsal, éheztetéssel próbálnak a mai társadalom számára embert, hasznos polgárt nevelni a gyerekekből. Hogy ilyen eszközök mellett ez mennyire reménytelen, azt úgy látszik Amerika is kezdi belátni. Meg merete mutatni a „javító rendszernek“ fekélyeit. A film végén persze a felelősséget a társadalomról áthárítja a korrump igazgatóra. Mintha ő lenne az oka az összes hibáknak.

„A fiúk városa“ címmel mutatják be úgyszólván folytatását a „Javító intézet“ filmnek. Kényes kérdéssel foglalkozik. Kényes a kérdés azért, mert az átlag amerikai polgár meggyőződés szerint vannak született jó és született rossz gyermekek. És tekintettel arra, hogy a bűnözési hajlam öröklődik nincs más kiút, mint a „született bűnösöknek“ börtönbe zárása. Az ifjúsággal csak akkor toródnak, mikor már késő, amikor valami társadalom ellenes „bünt“ követett el. A film tárgya eszményesített és így sok hibája van. De valóban él Flanagan tiszteletes és a „fiúk városa“ Amerikában létezik, Nebraska államban. Flanagan atya látta, hogy a javító inté-

zetek bűnözőkké nevelik a gyermekeket. Új módszert akart megvalósítani. Meggyőződése szerint nincs rossz gyerek, csak a társadalmi körülmények kényszerítenek bűnözésre. Ha idejekorán közbelépünk és szeretettel és türelemmel közelünk a gyerekekhez benne is ugyanilyen érzelmekeket váltogatunk ki. Ennek a nevelésnek előfeltétele természetesen a pénzbeli lehetőség. Flanagan atya is itt akadt meg. Pénze nem volt. Az állam, a város, a püspök nem helyeslik az ilyen „veszedelmes“ kísérletezéseket. Nem támogatnak anyagilag egy olyan intézményt, amelyben nem az erőszak uralkodik, hanem a szeretet nevel alkotó munkára. Nagy és önfeláldozó küzdelmek után Flanagan mégis felépíti a gyermekek segítségével a „fiúk városát.“ Csak az alkotó munka készíti javulásra ezeket a gyerekeket. Otthon, szeretet, munka, társaság, vallás szabadság, önállóság, sőt önkormányzat a „javító intézet“ helyett. Világos hogy ilyen körülmények között más emberek lesznek, mintha részeges szülők körében munkanélküliség és éhezés közepette nőnek fel. A lapok támadták, a közvélemény sem állott melléje, de Flanagan atya kitartott. Kitartott az anyagi nehézségek ellenére is. És bizonyította azt, hogy nincsenek született rossz gyermekek, csak a társadalmi körülmények nevelnek bűnözőket.

Molnár Géza

Két cseh film. Mindakettő a néhai Cseh-Szlovák köztársaság főnnállásának húszéves jubileumáról készült. Mindakettő a főlzabadosért folytatott harccal foglalkozik és mégis merőben ellentétes tendenciájúak. Az első — „Rjepkin hadnagy“ — egy cseh légionistának osztrák fogságbaesésén keresztül mutatja meg a háborúalatti Csehországot, a másik — „Az elveszett járőr“ — a cseh légió szilériai életének egy jelenetén át a világ sorsát intéző magas diplomáciának a főlzabadosért küzdők egymás ellen való kijátszását tárja

elénk.

Rövid tartalmuk:

Tomin brünni szobrász az orosz fogságban belép a cseh légióba és mint orosz tiszt osztrák fogságba kerül. Ha feismerik, az akasztófától nem menekülhet. A kórház főorvosa, — akinek fia szintén a cseh légióba harcol, megismeri, de nem árulja el. Tomin-Rjepkin, szökni akar, hogy meglátogassa családját. Szökése nem sikerül. Felismerik és az akasztástól a főorvos menti meg, úgy, hogy a műtét alatt megöli.

A másik film tartalma még rövidebbre fogható. A szibériai vasutonalat megszállva tartó cseh légió egyik járőre megütközik a szibériai parasztnak partizán csapatával. Két ember kivételével mind meghalnak, már ezekre is a halál vár, mikor a kutatásukra küldött csoport megmenti őket.

Az első film forradalmi, a másik ellenforradalmi jellegű. Miért? Mert míg a nemzetiségeket és népeket elnyomó Ausztria szétrombolása történelmileg pozitív feladat volt és a haladást szolgálta, addig a cári járom alól föl szabadult parasztnak elleni harc — ha ugyanaz a légió is csinálta — a legtisztább ellenforradalom példája.

Mi hozta ilyen ellentétbe helyzetbe a maga szabadságáért küzdő cseh-szlovák népet? A háború előtti nemzetközi helyzet. Az, hogy a kis népek csak valamelyik imperialista csoportra támaszkodva tudták nemzeti függetlenségüket elérni, mert nemzeti érzelmű polgártársunk nem volt önálló, a második internacionálé, különösen pedig az ausztriai szocialista párt a nemzeti föl szabadulást csak papíron tette programjává, de tényleg mindenütt az elnyomó hatalom eszköze volt — az orosz bolsevikiket kivéve.

Az Oroszországban alakult cseh légió is az ántant eszközévé lett a fiatal Tanácsköztársaság elleni harcban. A lehetőséget erre Gajdának, a cseh légió tábornokának Leninnel kötött megállapodása adta. Eszerint a cseh légió hazaszállítását úgy vélték megoldani, hogy

azokat a szibériai vasúton, Vladivcsztojkig viszik és onnan hajón tovább. Az elszállítás megkezdődött és amikor minden állomáson son volt egy cseh vonat, Gajda az ártánt vezérkarának biztatására parancsot adott a gvör orosz helyőrségek lefegyverzésére. Így a csehek Szibéria birtokába jutottak és annak elhagyására semmi hajlandóságot nem mutattak, mindaddig míg a partizán csapatok és a vörös hadsereg onnan őket ki nem verték.

A cseh légió szibériai vitézkedését dicsőíteni reakciós művelet, ugyanúgy, mint forradalmi — az emberiség haladása szempontjából — ugyanennek a légióknak harca Ausztria ellen.

Művészileg az első film magas, emberi színvonalon áll, míg a másik sokkal alacsonyabb eszközökkel dolgozik. Ezért még a politikától távol álló közönség sem mutatott olyan érdeklődést „Az elveszett járőr” mint „Rjepkin hadnagy” iránt.

Meg kell még említenünk azt a tragikus benyomást, amit a filmek befejezése — a csehszlovák nemzeti felszabadulás apoteozisa kelt.

László Endre

Krónika

— A pápa levelet intézett a követeihez, amelyben kifejti békeakciójának programját. Elsősorban imádkozásról tesz említést és az egész akciót szigorúan vallási alapon akarja végrehajtani.

— Az amerikai hivatalos adatok szerint a természetes népszaporulat állandóan csökken. Az idén az amerikai iskolákban egy millió üres hely van.

— Bolívia bevezette a parancsuralmat. Az ellenzéki politikusokat száműzték.

— A jugoszláviai szappanipar állandóan nagy nehézségekkel küzd, mert a nyersanyagot a különböző